TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI
Sayı : 20689
Tarih : 20.10.2026

10/4780

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

AKP iktidarının yıllardır sürdürdüğü tarım politikası nedeniyle bitkisel üretim ve hayvancılık, artan üretim maliyetleri, üreticinin emeğinin karşılığını alamaması, tarımsal desteklerin yetersizliği ve özellikle hayvancılıkta ithalata dayalı politikaların sonucunda tarım alanındaki yapısal sorunlar her geçen gün derinleşmektedir. Çiftçi, bir yandan mazot, gübre, tohum, yem, elektrik ve sulama giderlerindeki artışla mücadele ederken diğer yandan ürününü çoğu zaman maliyetini karşılamayan fiyatlarla satmak zorunda kalmaktadır. Tarım Bakanlığının defaten açıkladığı bitkisel üretim miktarındaki artış rekoru, çiftçinin gelirine ve yaşam koşullarına yansımadığı gibi tarlada, bahçede ve ahırda üretim yapanların borç yükünü de ağırlaştırmaktadır.

Bununla birlikte 2026 yılında ABD ve İsrail'in İran'a yönelik saldırılarıyla büyüyen savaşın enerji, gübre fiyat artışları nedeniyle tarımsal girdi maliyetinin neden olduğu daralmalar, Türkiye'nin dışa bağımlılığa dayalı tarım politikasının kırılganlığını bir kez daha açığa çıkarmıştır. AKP iktidarı, savaşın maliyetleri artırdığını kabul ederek tarımsal desteklerin güncelleneceğini açıklamış ancak destek artışı aylar sonra yapılmış olsa da söz destek artışı enflasyon karşısında etkisini yitirmiştir. Dolayısıyla mazot ve gübre fiyatları yükselirken ürün fiyatlarının gerilemesi, üreticinin maliyetini karşılayamaması ve hasat döneminde ürünlerin tavan taban fiyatlandırmasının gecikmesi çiftçiyi tüccara, tefeciye ve bankalara mahkum ederken, çiftçinin önünü görememesine yol açmakta aynı zamanda çiftçiyi üretimden uzaklaştırmaktadır.

Bitkisel üretimde rekor beklentilerinin açıklanmasına rağmen çiftçinin gelir kaybının sürmesi, temel ürünlerde üretici fiyatları ile tüketici fiyatları arasındaki farkın sürekli büyümesi, süt üretim maliyetlerinin tavsiye fiyatını aşması, 2027 yılı için 480 bin baş besilik erkek sığır ithalatının planlanması, mevcut tarım politikalarının bütünlüklü biçimde araştırılmasını gerekli kılmaktadır. Bu nedenle, bitkisel üretim ve hayvancılık alanlarında yaşanan sorunların ve bu sorunlara yol açan nedenlerin araştırılması, mevcut ve olası risk ve sorunların tespit edilerek gerekli önlemlerin alınması ve halkın sağlıklı, güvenilir ve erişilebilir gıdaya ulaşmasını güvence altına alacak toplum yararını esas alan politikaların geliştirilmesi amacıyla Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri uyarınca Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz.

Nejla DEMİR
Ağrı Milletvekili

GEREKÇE ÖZETİ

Tarım ekonomik faaliyet alanlarından biri olmanın ötesinde, ulusal bağımsızlığın, toplumsal refahın, gıda güvencesinin temelini oluşturan stratejik bir alandır. Gelişen teknolojiye rağmen insanlığın en temel ve ikame edilemez ihtiyacı olan temel gıda ihtiyacı, her ülkenin temel gıda ihtiyaçlarını karşılayabilecek üretim, tedarik kapasitesine sahip olmasını zorunlu hale getirmektedir. Aksi durumda tarım alanı uluslararası piyasalardaki fiyat dalgalanmalarına, savaşlara, enerji krizlerine ve tedarik zincirlerindeki aksamalara karşı daha kırılgan hal almaktadır. Son ABD-İsrail-İran saldırılarında da açığa çıktığı gibi küresel kriz durumlarında tohumdan gübreye, mazottan yeme kadar tarımsal girdilerde dışa bağımlılıkta bu kırılganlığı derinleştirerek ülkenin gıda güvencesini küresel krizlerin etkisine açık hale getirmektedir. Bu nedenle tarım politikalarının üretimin sürekliliğini sağlayacak ekonomik ve yapısal koşulları oluşturması, üreticileri korunması ve toplumun sağlıklı gıdaya erişim güvencesini esas alması gerekir. Tarım stratejiktir, çünkü bir ülkenin bağımsızlığı, ekonomisi ve toplumsal refahı doğrudan gıda güvenliği ve gıda egemenliğine bağlıdır.

Türkiye'de AKP iktidarının ısrarla uyguladığı yanlış tarım politikaları, çiftçinin maliyetlerini düşürmek ve üretimini güvence altına almak yerine, giderek daha fazla borçlanarak üretim yapmasına yol açan bir tablo ortaya çıkarmıştır. Çiftçi üretmek için gerekli girdileri yüksek maliyetlerle satın almakta, hasat zamanı ürününü satabileceği fiyatı önceden bilmediği gibi desteklerin ne zaman ödeneceğine ilişkin belirsizliklerle karşılaşmaktadır. Üretici zararına satış yapmak zorunda kalırken tüketici de gıda ürünlerini yüksek fiyatlarla satın almaktadır. Yani söz konusu tablodan ne çiftçi memnun ne de yurttaşlar memnun. Dolayısıyla çiftçinin kazanamadığı, tüketicinin de uygun fiyatla sağlıklı gıdaya erişememe çelişkisinin nedenleri ve sonuçları ivedilikle araştırılmalıdır.

AKP'nin 24 yıldır uyguladığı tarım politikalarının temelinde, küçük ölçekli çiftçiyi değil, sermayeyi esas alan bir anlayış bulunmaktadır. Bu nedenle kırsalda yaşam mücadelesi veren küçük ölçekli çiftçiler her geçen gün üretimden uzaklaşırken sermaye, kârını maksimize etmeye devam etmektedir. Bu politikaların sonucunda bugün limonun kilosu tarlada 1 lira iken markete ulaşana kadar maliyeti 50 liraya çıkmakta, satış fiyatı ise en az 100 liraya ulaşmaktadır. En fazla emeği veren ve masrafı yapan küçük ölçekli çiftçiler, maliyetlerini dahi karşılayamazken çiftçinin ürününü ucuza almak için bekleyen tüccarlar, aracılar çiftçiler üzerinden çok büyük rant elde etmektedir. Bu nedenle başta TBMM olmak üzere ilgili kurumlar, çiftçinin emeğini

gözeten ve yurttaşların sağlıklı, güvenilir ve ucuz gıdaya erişimini sağlayacak politikaların hayata geçirilmesi için adım atmalıdır.

Savaşın maliyeti çiftçinin sırtına yükleniyor!

ABD ve İsrail'in İran'a yönelik saldırılarıyla başlayan savaş, enerji, gübre ve taşımacılık piyasalarında yaşanan gelişmeler nedeniyle tarımsal üretimi de doğrudan etkilemiştir. Petrol ve doğal gaz fiyatlarındaki hareketlilik, gübre üretiminde ve sevkiyatında yaşanan aksaklıklar, uluslararası ticaret yollarında devam eden belirsizlikler başta gübre olmak üzere tarım alanındaki girdi maliyetlerini ciddi oranda artırmıştır.

Türkiye Ziraat Odaları Birliğinin (TZOB) 1 Ekim 2026 tarihli açıklamasına göre, tarımsal girdi maliyetlerindeki artış Eylül ayında da devam etmiştir. Bir önceki yılın aynı dönemine göre mazot fiyatı yüzde 70,7, amonyum nitrat gübresi yüzde 69,2, amonyum sülfat gübresi yüzde 55,6, 20.20.0 kompoze gübresi yüzde 38,6 ve DAP gübresi yüzde 35,9 artmıştır. Hayvancılıkta da benzer bir maliyet baskısı yaşanmış, süt ve besi yemlerinin fiyatları yıllık yüzde 31,8 yükselmiştir. Yalnızca Eylül ayında mazot fiyatındaki artış yüzde 12,8'e, DAP gübresindeki artış ise yüzde 9,9'a ulaşmıştır. Bu veriler, bitkisel üretim ve hayvancılıkta artan girdi maliyetlerinin üreticilerin ekonomik sürdürülebilirliği üzerindeki etkilerinin araştırılmasını ve üreticileri koruyacak önlemlerin belirlenmesini gerekli kılmaktadır. Savaşın da etkileri, Türkiye'nin tarımsal üretimde dışa bağımlılığını azaltacak bir politikanın neden gerekli olduğunu da göstermektedir. Gübre hammaddelerinde, enerjide, yem bileşenlerinde ve çeşitli tarımsal girdilerde dış piyasalara bağımlılık, uluslararası çatışmaların faturasını doğrudan çiftçinin üretim maliyetine taşımaktadır. Üretici, savaş ve krizlerin esas tarafı olmadığı halde savaşın ve krizlerin ekonomik sonuçlarını mazot, gübre ve yem satın alırken ödemekte, savaşta ve ekonomik krizlerde ilk bedel ödeyen kesim olmaktadır. Bu koşullarda üreticiyi korumak ya da korumaya çalışmak yalnızca fiyatlar yükseldikten sonra sınırlı bir destek artışı açıklamakla mümkün değildir. Gübre ve enerji alanında dışa bağımlılığı azaltan, yerli üretimi güçlendiren, çiftçinin temel girdilere uygun koşullarda ulaşmasını sağlayan ve uluslararası kriz dönemlerinde hızla devreye girecek kamusal mekanizmaların kurulması gerekmektedir. Ancak AKP iktidarının yıllardır sürdürdüğü tarım politikalarının yetersiz olduğu yetmezmiş gibi bir de savaşın ve ekonomik krizlerin yol açtığı maliyetler karşısında da çiftçinin korumasız kalmasına yol açmaktadır. Aynı zamanda söz konusu krizlerde çiftçinin zararını önleyecek herhangi bir mekanizmanın da bulunmadığı açıkça anlaşılmaktadır.

AKP

GEREKÇE

Mazot ve gübre fiyatları artıyor, çiftçinin ürünü değer kaybediyor!

Tarımsal üretimdeki krizin en çarpıcı göstergesi, üretim maliyetleri hızla artarken çiftçinin ürününü daha düşük fiyatlarla satmak zorunda kalmasıdır. Girdi maliyetleri yükselirken ürün fiyatlarının gerilemesi, çiftçinin kazancının azalmasına ve üretimi sürdürmesini güçleştirmektedir. Çiftçi, bir sonraki üretim dönemi için gerekli mazot, gübre, yem ve diğer girdileri daha yüksek fiyatlarla temin etmek zorunda kalırken hasat ettiği üründen aynı ölçüde gelir elde edememektedir. Bu durum, girdi maliyetleri yükselirken ürün fiyatlarının gerilemesi, çiftçinin kazancını eritmekte ve üretimi sürdürmesini güçleştirmektedir.

TÜİK verilerine göre tarımsal girdi fiyatları Temmuz 2026'da yıllık yüzde 27,62 artarken tarımsal ürün üretici fiyatlarındaki yıllık artış Ağustos ayında yüzde 21,91'de kalmıştır. Eylül ayında tüketici enflasyonu yüzde 29,73, gıda ve alkolsüz içeceklerdeki enflasyon ise yüzde 27,62 olarak gerçekleşmiştir. Buna karşılık TZOB verileri, aynı dönemde bazı ürünlerin üretici satış fiyatlarında ciddi düşüşler yaşandığını göstermektedir. Gıda fiyatları artarken çiftçinin ürününü daha düşük fiyata satmak zorunda kalması, tüketicinin ödediği fiyat artışının çiftçinin gelirine aynı şekilde yansımadığını ortaya koymaktadır. Dolayısıyla çiftçinin sorunu yalnızca maliyetlerin artması değil, bu maliyetleri karşılayacak geliri de elde edememesidir.

AKP'nin tarım politikalarındaki temel sorunlardan biri de üreticinin maliyetini ve kazancını birlikte ele alan bir yaklaşımın kurulamamasıdır. Çiftçi üretim kararı verirken mazot ve gübre gibi temel girdilerin maliyetlerine ilişkin belirsizlikler nedeniyle üretimden uzaklaşma riskiyle karşı karşıya kalmaktadır. Çünkü çiftçi, ekim yaparken ne kadar harcayacağını, hasat zamanı ürününü hangi fiyata satabileceğini öngörememektedir. Bu nedenle üretim planlaması yapılırken ürünün temel girdi maliyetleri, depolama, işleme ve pazarlama koşulları da üretim başlamadan önce güvence altına alınmalıdır.

Üretim artıyorsa, çiftçi neden kazanamıyor?

Tarım ve Orman Bakanlığı, 3 Haziran 2026 tarihli birinci tahmininde toplam bitkisel üretimin 139,65 milyon tona ulaşacağını ve bir önceki yıla göre yüzde 16,5 artacağını açıklamıştır. Tahıl ve diğer bitkisel ürünlerde yüzde 12,6, meyve, içecek ve baharat bitkilerinde yüzde 57,8 artış beklenirken sebze üretiminin önceki yılla yaklaşık aynı düzeyde kalacağı öngörülmektedir. Ancak iktidarın üretim artışı üzerinden başarı tablosu çizmesi, tarımda yaşanan gerçek sorunları

ortadan kaldırmamaktadır. Üstelik meyve üretiminde beklenen yüksek artış, 2025 yılında zirai don ve olumsuz hava koşulları nedeniyle yaşanan ağır kayıpların ardından gerçekleşmektedir. Geçen yılın kayıplarının ardından üretimde yaşanan toparlanmayı tarım politikalarının başarısı gibi sunmak, çiftçinin içinde bulunduğu ekonomik koşulları görmezden gelmektir.

AKP iktidarı üretim miktarındaki artışı öne çıkarırken çiftçinin artan maliyetlerini, ürününü kaça satabildiğini ve üretimden ne kadar gelir elde ettiğini açıklamak zorundadır. Çünkü yüksek üretim miktarı, çiftçinin kazandığı anlamına gelmemektedir. Örneğin pancar üreticisi, artan üretim maliyetleri ve alım fiyatlarının yetersizliği nedeniyle emeğinin karşılığını almakta zorlanmaktadır. Üreticinin gelirini ve ülkenin üretim kapasitesini güvence altına almak yerine ithalata ve piyasa aktörlerinin belirleyiciliğine dayanan politikalar, şeker sektöründeki sorunların yükünü pancar çiftçisine bırakmaktadır. Bu sorunların yaşandığı bir ortamda şeker pancarı alım fiyatının ton başına 3.720 TL olarak açıklanması, üreticilerin tepkisine yol açmıştır. Vanlı bir pancar üreticisinin "*Bu fiyatı önceden açıklamış olsalardı pancar ekmezdik!*" sözleri, durumu açıkça ortaya koymaktadır. Dolayısıyla şeker pancarı örneğinde olduğu gibi tarımsal üretimde yaşanan sorunlar çözülmeden üreticiden üretmeye devam etmesini beklemek, bu alandaki sorunlarının faturasını çiftçiye yüklemek demektir.

AKP'nin çizdiği tablo gerçek olsaydı, çiftçi ürünü tarlada kaldığı için her gün isyan etmeyeceği gibi tüketici de pahalı olduğu için tarımsal ürünleri alamadığından şikâyetçi olmazdı. Van'da bir pancar üreticisinin, haklı isyanı bütün çiftçilerin içinde bulunduğu çıkmazı açıkça ortaya koymaktadır. Geçen yıla göre yüzde 20 artışla açıklanan şeker pancarı alım fiyatı, üreticinin ekim kararını verebilmesi için gerekli fiyat güvencesinin zamanında sağlanmadığını ve açıklanan fiyatın üreticinin beklentilerini karşılamadığını göstermektedir. Sadece şeker pancarı değil zeytin ve elmanın dalında kalması, toplama maliyetinin satış fiyatını aşması, kuru üzüm gibi ürünlerde üretici fiyatlarının gerilemesi ve hasat döneminde alım politikalarının yetersiz kalması da üretim artışının çiftçinin gelirine yansımadığını göstermektedir. Bu durumda çiftçi daha fazla üretse bile emeğinin karşılığını alamıyor, borçlarını ödeyemiyor ve bir sonraki üretim dönemine hangi koşullarda başlayacağını öngöremiyorsa açıklanan üretim rakamları tarım politikalarının başarısını göstermez.

Burada asıl sorgulanması gereken, üretim miktarındaki artışın neden çiftçinin gelirinde ve halkın alım gücünde aynı karşılığı bulmadığıdır. Üretici ürününü düşük fiyata satarken tüketicinin aynı ürünü yüksek fiyatlarla almak zorunda kalması, tarımsal üretim ile gıdaya erişim arasındaki ilişkinin mevcut politikalar altında sağlıklı biçimde kurulamadığını ortaya

koymaktadır. Dolayısıyla iktidar, üretim rekorlarını açıklamakla yetinemez. Üreticinin emeğinin karşılığını alamadığı, ürünün tarlada kaldığı ve halkın gıdaya erişiminin zorlaştığı koşullarda, açıklanan üretim artışının kimin yararına gerçekleştiği araştırılmalıdır. Tarım politikalarının başarısı yalnızca kaç ton ürün elde edildiğiyle değil, esasen çiftçinin bu üretimden geçimini sağlayıp sağlayamadığı ve halkın üretilen gıdaya erişip erişemediğiyle ilgilidir.

Çiftçi düşük fiyata satıyor, halk pahalıya alıyor!

Tarımsal üretimde çiftçinin eline geçen fiyat ile tüketicinin ödediği fiyat arasındaki fark, temel gıda ürünlerinde de dikkat çekici boyutlara ulaşmaktadır. TZOB'un Eylül 2026 verilerine göre üretici ve market fiyatları arasındaki farka bakıldığında durumun vahameti açıkça anlaşılmaktadır:

Ürün	Üretici fiyatı	Market fiyatı	Fiyat farkı
Limon	7,00 TL/kg	51,34 TL/kg	%633,4
Kuru incir	130,00 TL/kg	570,77 TL/kg	%339,1
Havuç	11,00 TL/kg	48,16 TL/kg	%337,8
Elma	21,66 TL/kg	73,20 TL/kg	%237,9
Maydanoz	7,66 TL/adet	25,14 TL/adet	%228,3
Marul	15,74 TL/adet	50,81 TL/adet	%222,8
Domates	19,10 TL/kg	54,44 TL/kg	%185,1
Patates	14,00 TL/kg	34,40 TL/kg	%145,7
Pirinç	53,75 TL/kg	97,73 TL/kg	%81,8
Kuru fasulye	64,79 TL/kg	95,16 TL/kg	%46,9

Kaynak: TZOB, 1 Ekim 2026, Eylül ayında üretici-market ile girdi fiyatlarında yaşanan değişimler.

Limon markette üretici fiyatının yaklaşık 7,3 katına, havuç 4,4 katına, domates 2,9 katına ve patates 2,5 katına satılmaktadır. Bunlar temel gıda fiyatları arasındaki farkı somut biçimde

ortaya koymaktadır. Elbette bu farkların tamamı kâr olarak değerlendirilemeyiz. Bu fark nakliye, depolama, fire, işleme ve satış giderlerini de içeriyor. Ancak bu giderlerin hangi aşamada ne kadar oluştuğu ve üreticinin satış fiyatıyla tüketicinin ödediği bedel arasındaki farkın neden bu düzeye ulaştığı açıklığa kavuşturulmalıdır varsa ihmaller gerekli önlemler alınmalı ve ihmali olanlar hakkında gerekli yasal işlemler yapılmalıdır.

Bu bağlamda, Adalet Bakanlığının bu konuda şikayetler ve 1.029 çiftçinin beyanı sonucu yaş meyve ve sebze sektörüne yönelik operasyonunda 41 büyük dağıtıcı firmanın yöneticisi hakkında gözaltı kararı verilmesi, 22 ilde 109 adreste arama yapılması burada ciddi bir yapısal sorunun olduğunu göstermektedir. Yine Vergi Denetim Kurulunun incelemesinde ise 207 firma araştırma kapsamına alınmıştır. Soruşturmada bazı firmaların maliyetleri yüksek, ürün arzını ise düşük göstererek fiyatları manipüle ettikleri iddiaları, tarla ile market arasındaki fiyat farkının oluşumunda piyasa hâkimiyeti ve denetim eksikliği gibi etkenlerin de bulunduğunu göstermektedir.

AKP, yıllardır Hal Yasası'ndan ithalat politikalarına, tanzim satış çadırlarından Tarım Kredi marketlerine kadar farklı yöntemlere başvurmasına rağmen çiftçinin emeğinin karşılığını almasını, tüketicinin de sağlıklı ve güvenli temel gıdaya uygun fiyatlarla ulaşmasını sağlayamamaktadır. Çiftçi ürününü ucuza satarken tüketicinin aynı ürünü çok daha yüksek fiyatlarla almak zorunda kalması, tarımsal üretim ve pazarlama sistemindeki yapısal sorunların varlığını açıkça ortaya koymaktadır. Dolayısıyla mesele yalnızca fiyatları geçici olarak düşürmek değil, bu fiyat farkını ortaya çıkaran piyasa anlayışını ve neoliberal politikaların sonuçlarını da sorgulamaktır.

Bu nedenle TBMM sorumluluk alarak, çiftçinin neden emeğinin karşılığını alamadığını, ürünün tarladan markete ulaşana kadar fiyatının hangi aşamalarda ve neden arttığını araştırmalıdır. Aracıların ve büyük dağıtıcıların rolü, nakliye ve depolama maliyetleri, hal sistemi, kooperatiflerin pazarlama olanakları ve denetim mekanizmaları içeren süreçleri bütünlüklü bir şekilde ele almalıdır. Böylece hem üreticinin gelir kaybına hem de tüketicinin yüksek gıda fiyatları karşısında yaşadığı mağduriyete yol açan nedenler ortaya çıkarılmalı, çiftçinin emeğini koruyan ve halkın sağlıklı, güvenli gıdaya erişimini sağlayan kalıcı önlemler alınmalıdır.

Destek Vaadi Gecikti, Maliyetler Arttı, Çiftçilerin Zararı Karşılanmadı!

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, 10 Haziran 2026'da yaptığı açıklamada İran kriziyle birlikte girdi maliyetlerinde yaşanan artışları dikkate alarak temel destek ve planlama desteği tutarlarının artırılacağını duyurmuştur. Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı da 11 Haziran'da dekar başına 310 TL olarak belirlenen destek tutarının güncelleneceğini açıklamıştır.

Ancak zamanında müdahale edilmeyen maliyet artışları karşısında, aylar sonra açıklanan destek artışları da anlamını yitirmektedir. Nitekim 10 Haziran 2026'da 310 TL olan dekar başına temel destek tutarı, ancak 8 Eylül'de 367 TL'ye çıkarılmış, çiftçiye sağlanan artış yüzde 18,4'te kalmıştır. Üstelik 2026 yılı için güncellenen desteğin 2027 yılında ödenmesi öngürülmektedir. Oysa bu üç aylık süreçte yalnızca mazotun litre fiyatı, haziran ayında yaklaşık 67 TL düzeyinden eylülde 94,60 TL'ye yükselerek yaklaşık yüzde 41 artmıştır. Üstelik mazot fiyatı yalnızca bir ayda yüzde 12,8 yükselmiştir. Başka bir ifadeyle, çiftçinin üretim maliyetleri destek artışını çoktan geride bıraktıktan sonra destek artışı yapılmakta üstelik yapılan artış çiftçinin bir derdine derman da olamamaktadır. Dolayısıyla AKP'nin çiftçinin artan maliyetlerine zamanında karşılık vermeyen bu yaklaşımı, açıklanan desteğin daha çiftçinin eline geçmeden enflasyon ve zamlar karşısında etkisini kaybetmektedir.

Desteklerin ödeme zamanı da en az tutarı kadar önemlidir. Çiftçi, ekim döneminde mazot, gübre ve tohum satın almak zorundadır. Desteğin daha sonraki bir tarihte ödenmesi, üreticinin ihtiyaç duyduğu anda bu kaynağa erişememesi anlamına gelmektedir. 2026 yılı için güncellenen desteğin 2027 yılında ödenmesi söz konusu desteğin enflasyon karşısında zaten erimesi anlamına gelmektedir. Bir sonraki üretim dönemine ilişkin harcamalar bugünden yapılırken desteğin bir yıl sonra ödenmesi, çiftçiyi bankalara, tüccarlara ve tefecilere bağımlı hale getirmektedir.

Destekleme politikası, açıklanan nominal tutarların büyüklüğü üzerinden değil, çiftçinin hangi tarihte ne kadar desteğe eriştiği ve bu parayla ne kadar girdi alabildiği üzerinden değerlendirilmelidir. Dolayısıyla desteklerin üretim takvimine uygun, öngörülebilir ve zamanında ödenmesi; savaş, kuraklık, zirai don gibi kriz dönemlerinde maliyet artışları karşısında çiftçiyi koruyacak mekanizmaların oluşturulması gerekmektedir.

İthalat Israrı Hayvancılıktaki Sorunları Çözmüyor!

Hayvancılıkta yaşanan sorunların başında, yerli üretimi güçlendirmek yerine ithalata dayalı politikaların yıllardır sürdürülmesi gelmektedir. Et fiyatlarını düşürme ve arzı artırma gerekçesiyle canlı hayvan ithalatına başvurulmasına rağmen üreticinin maliyet sorunları çözülememiş, damızlık hayvan varlığının korunması ve geliştirilmesi konusunda kalıcı bir sonuç alınamamıştır. Et ve Süt Kurumunun 2026 yılında da ithal besilik sığır teminini sürdürmesi, ithalatın geçici bir müdahale olmaktan çıkıp hayvancılık politikasının sürekli başvurulan araçlarından biri hâline geldiğini göstermektedir. Nitekim Tarım ve Orman Bakanlığı Hayvancılık Genel Müdürlüğünün 26 Eylül 2026 tarihli duyurusunda, 2027 yılı için 480 bin baş besilik erkek sığır ithalatı planlanmış, bunun 380 bin başı 200 ve üzeri, 100 bin başı ise 200 başın altındaki kapasiteye sahip işletmelere ayrılmıştır. Üreticiyi üretimden uzaklaştıran koşullar devam ederken açığın ithalatla kapatılmaya çalışılması, yerli üretimin güçlendirilmesini engelleyen temel sorunlardan biridir. İthalat politikalarının et fiyatları, yerli üreticinin pazardaki konumu, hayvan yetiştiriciliğinin devamlılığı ve kamu kaynaklarının kullanımı üzerindeki etkileri bütünlüklü biçimde değerlendirilmelidir.

Hayvancılıkta bu sorunlar, yem, mazot, enerji, veterinerlik hizmetleri, ilaç, işçilik ve bakım giderlerindeki artışla daha da ağırlaşmaktadır. Süt üreticisi her gün üretim yapmak ve hayvanlarını beslemek zorundadır. Ürünü satılamadığında veya satış fiyatı maliyetini karşılamadığında üretimi durdurması, bitkisel üretimde olduğu kadar kolay değildir. Ulusal Süt Konseyinin hesaplamasına göre bir litre çiğ süt üretim maliyeti Ağustos 2026'da 21,48 TL iken Eylül 2026'da 23,18 TL'ye yükselmiştir. Bir ayda yüzde 7,9 artan üretim maliyetine rağmen çiğ süt tavsiye satış fiyatı, 1 Mayıs 2026'dan bu yana litre başına net 24,30 TL'de tutulmaktadır. Konseyin hesabına göre günlük ortalama 20 litre süt veren bir Holstein ineğin günlük toplam üretim gideri de Ağustos ayında 505,51 TL'den Eylül ayında 543,56 TL'ye yükselmiştir. Tüm Süt, Et ve Damızlık Sığır Yetiştiricileri Derneğinin (TÜSEDAD) Eylül 2026 için açıkladığı sıcak çiğ süt üretim maliyeti ise litre başına 29,34 TL'dir.

Yem giderleri, hayvancılık işletmelerinin en önemli maliyet kalemleri arasında yer alırken yem hammaddelerinde dışa bağımlılık, döviz kuru ve piyasa fiyatlarındaki dalgalanmalar üreticinin maliyetlerini doğrudan etkilemektedir. Meraların korunması, ıslah edilmesi ve hayvancılık için etkin biçimde kullanılması, kaba yem üretiminin geliştirilmesi ve yem bitkileri ekiminin desteklenmesi bu nedenle büyük önem taşımaktadır. Ancak üreticinin yem ihtiyacını karşılayabileceği yerli üretim olanaklarının geliştirilmesi ile mera alanlarının korunmasına

yönelik politikaların yeterliliği de sorgulanmalıdır. Yem maliyetlerini düşürmeye yönelik desteklerin üreticiye ne ölçüde ulaştığı, yem piyasasındaki fiyat oluşumunun üretici üzerindeki etkileri ve yerli yem üretiminin hayvancılık ihtiyacını karşılama kapasitesi araştırılmalıdır.

Üretim maliyetleri karşısında gelirini koruyamayan çiftçiler borçlanmakta, sürülerini küçültmekte ve zararlarını karşılayabilmek için süt ineklerini kesime göndermek zorunda kalmaktadır. Bu durum, yalnızca mevcut süt üretimini değil, gelecekteki damızlık hayvan varlığını ve ülkenin hayvancılık kapasitesini de tehdit etmektedir. Üreticilerin kredi ve borç yükünün, tarımsal borçların geri ödeme koşullarının, işletmelerin üretimden çekilme nedenlerinin ve süt ineklerinin kesime gönderilmesindeki değişimin ortaya konulması gerekmektedir. Hayvancılık işletmelerinin kapanması veya küçülmesi, yalnızca işletme sahiplerinin gelir kaybına yol açmamakta, kırsal istihdamı ve bölgesel ekonomik yaşamı da olumsuz etkilemektedir. Bu nedenle küçük ve orta ölçekli aile işletmelerinin üretimde kalmasını sağlayacak koşulların ve mevcut desteklerin bu işletmeleri korumadaki yeterliliğinin ayrıca değerlendirilmesi önem taşımaktadır.

İktidarın ithalata dayalı politikaları yerli üretimdeki sorunları ortadan kaldırmadığı gibi üreticinin üretimde kalmasını sağlayacak koşullar da oluşturulamamaktadır. İthalata ayrılan kamu kaynakları, yerli hayvan varlığını geliştirmek, yem maliyetlerini düşürmek ve küçük üreticilerin desteklenmesi için kullanılmalıdır. Hayvancılıkta dışa bağımlılığın azaltılması için çiğ süt fiyatları üretim maliyetleri ve üreticinin sürdürülebilir gelir ihtiyacı gözetilerek düzenli biçimde güncellenmeli, üretici destekleri artırılarak zamanında ödenmeli, yem maliyetlerini azaltacak politikalar geliştirilmeli, mera alanları korunmalı ve damızlık hayvan varlığını geliştirecek yerli üretim planlaması yapılmalıdır. Et ve süt piyasalarında üreticinin emeğini ve maliyetlerini gözeten, aracıların ve piyasa dalgalanmalarının üretici üzerindeki baskısını azaltan etkili düzenlemeler oluşturulmalıdır. İthalatın kalıcı bir çözüm aracı olarak kullanılmasından vazgeçilerek hayvan yetiştiriciliğini, yerli yem üretimini ve aile işletmelerini güçlendiren uzun vadeli bir hayvancılık politikası hayata geçirilmelidir. Dolayısıyla hayvancılıkta kalıcı çözüm, ithalata dayalı politikalar yerine küçük üreticilerin desteklendiği, güçlü bir destekleme politikasıyla üretim maliyetlerinin karşılandığı, kırsalda yaşamın devamlılığının sağlanmasına yönelik bir tarım politikasının hayata geçirilmesini gerektirmektedir.

Tarımın Geleceği Çiftçinin Üretimde Kalmasına Bağlıdır!

Tarımsal üretimde yaşanan sorunlar, tek tek fiyat artışları veya bir yıllık hasat koşullarıyla sınırlı değildir. Çiftçinin her üretim sezonunda daha borçlanması, ürününü maliyetinin altında satması hem yeterli desteği alamaması hem de desteklere ihtiyaç duyduğu dönemde ulaşamaması ve hayvancılıkta ithalatın tekrarlanan bir araç haline gelmesi, süt gelirinin maliyetinin çok altında kalması, tarım politikasının bütününde değerlendirilmesi gereken sorunların başında gelmektedir. Çiftçinin üretimden koparılması, yalnızca geçim kaynaklarının elinden alınması değil, ülkenin kendi kendine yetme kapasitesinin zayıflanması, kırsal yaşamın tasfiyesi ve halkın sağlıklı ve güvenli gıdaya erişiminin sermayenin ve piyasanın insafına bırakılması anlamında gelmektedir.

Bu nedenle tarımsal üretimin geleceği, yalnızca üretim miktarını artırma hedefiyle ele alınamaz. Üreticinin emeğinin karşılığını alması, ürününü değerlendirebilmesi, girdi maliyetlerinin düşürülmesi, desteklerin zamanında ödenmesi, kooperatiflerin güçlendirilmesi ve temel gıda ürünlerinde dışa bağımlılığın azaltılması gerekir. Toprağı işleyen, hayvan yetiştiren, hasat yapan ve yurttaşların sofrasına gıda ulaştıran üreticilerin ekonomik koşulları, tarım politikasının merkezinde yer almalıdır.

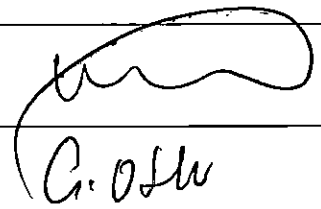
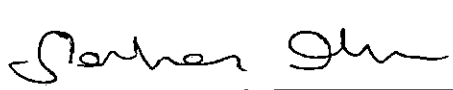
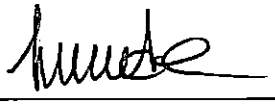
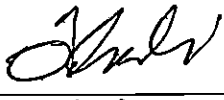
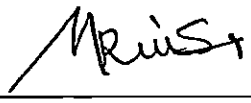
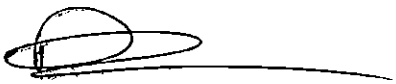
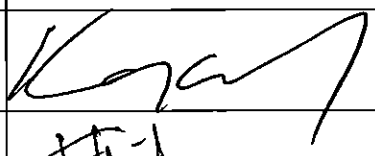
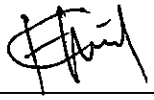
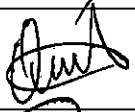
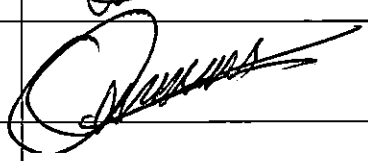
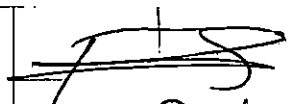
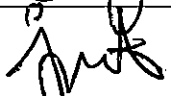
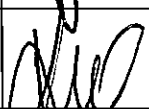
DEM Parti'nin demokratik, ekolojik ve yurttaşları sağlıklı ve güvenilir gıdaya erişimini esas alan yaklaşımı açısından tarım, yalnızca piyasaya ürün sunan bir "sektör" olarak değerlendirilemez. Bu nedenle toprağın, suyun, meraların ve tarımsal üretim alanlarının korunması; küçük üreticilerin ve köylülerin yaşam alanlarını sürdürebilmesi; üretim ve tüketim arasındaki ilişkilerin halkın ihtiyaçları temelinde düzenlenmesi gerekir. Tarımsal desteklerin ve kamu kaynaklarının dağılımı, büyük işletmelerin ihtiyaçlarını esas alan bir yerden değil küçük ölçekli üreticilerin koşullarını gözeten bir yerden bakılmalıdır.

Mezopotamya, insanlığın tarımsal üretimle kurduğu ilişkinin en eski merkezlerinden biridir. Bu topraklarda binlerce yıldır süren üretim birikimi, yalnızca ekonomik bir faaliyet değil, toplumsal yaşamın, ortak emeğin ve kültürel hafızanın da temelidir. Bu tarihsel birikimin geleceğe taşınması, toprağın ve suyun sermayenin kâr alanına dönüştürülmesine değil, çiftçilerin yaşamını ve toplumun ortak ihtiyaçlarını esas alan bir tarım düzeninin kurulmasına bağlıdır.

Oysa AKP iktidarının tarım politikaları, çiftçinin artan girdi maliyetleri, yetersiz destekler, borçlar ve piyasa koşulları karşısında yalnız bırakırken tarımsal üretimi ithalata ve piyasa bağımlılığına daha açık hâle getirmektedir. Mazot ve gübre fiyatları yükselirken çiftçinin ürününün değer kaybetmesi, süt üretim maliyetlerinin tavsiye fiyatlarını aşması ve hayvancılıkta ithalata başvurulması, iktidarın üretim rekorları üzerinden açıkladığı başarı ile çiftçilerin yaşadığı gerçeklik arasındaki çelişkiyi ortaya koymaktadır. Çiftçinin üretimden koparılması, yalnızca geçim kaynaklarının kaybedilmesi değil, toplumun kendi kendini besleme kapasitesinin zayıflatılması ve gıdanın piyasanın kâr hesabına terk edilmesidir.

Tarımsal üretimde maliyetlerin ve üretici gelirlerinin, desteklerin zamanlaması ve yeterliliğinin, ürünlerin alım ve pazarlama koşullarının, üreticiden tüketiciye uzanan fiyat farklarının, savaşların tarımsal girdiler üzerindeki etkilerinin ve hayvancılıkta ithalata dayalı politikanın sonuçlarının bütünlüklü biçimde araştırılması gerekmektedir. Bununla birlikte tarım arazilerinin, meraların ve su varlıklarının korunması, küçük ölçekli üreticilerin üretimde kalabilmesi, tarımsal emeğin karşılığını bulması ve üretim araçları üzerindeki denetimin giderek sermayenin elinde yoğunlaşmasının önlenmesi de bu araştırmanın temel başlıkları arasında yer almalıdır. Tarım, yalnızca piyasa fiyatlarına ve şirketlerin kâr beklentilerine göre düzenlenecek bir "sektör" değil, toplumun yaşamını sürdürebilmesinin temel koşullarından biridir. Bu nedenle yapılacak araştırmanın, toprağı ve suyu ortak yaşamın varlıkları olarak gören, üretimi toplumsal ihtiyaçlar doğrultusunda planlayan, kamusal sorumluluğu güçlendiren ve üretici ile tüketicinin çıkarlarını birlikte gözeten bir tarım politikasının geliştirilmesine katkı sunması hedeflenmelidir.

Bu nedenlerle, Mezopotamya'dan günümüze uzanan tarımsal üretim birikiminin korunması ve geliştirilmesi, Türkiye'de tarımsal üretimde yaşanan maliyet ve gelir sorunlarının, AKP iktidarının destekleme ve ithalat politikalarının sonuçlarının, savaş koşullarının tarımsal girdiler üzerindeki etkilerinin, üreticilerin borçlarının ve tarımsal üretim araçları üzerindeki mülkiyet ilişkilerinin ortaya konulması; yurttaşların doğduğu yerde doyması, çiftçinin toprağında üretimini rahatlıkla yaptığı, emeğinin karşılığını alabildiği, tarımsal üretimin toplumun ihtiyaçları doğrultusunda sürdürülebildiği ve halkın sağlıklı ve güvenilir gıdaya erişiminin güvence altına alındığı toplum yararını esas alan bir tarım politikasının oluşturulmasına katkı sunulması amacıyla ivedilikle Meclis Araştırması Komisyonu kurulmalıdır.

1	MERAL DANIŞ BEŞTAŞ	ERZURUM	
2	ÇİÇEK OTLU	İSTANBUL	
3	HAKKI SARUHAN OLUÇ	ANTALYA	
4	HALİDE TÜRKOĞLU	DİYARBAKIR	
5	ÖZGÜL SAKİ	İSTANBUL	
6	AYŞEGÜL DOĞAN	ŞIRNAK	
7	MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ	BATMAN	
8	ZÜLKÜF UÇAR	VAN	
9	KAMURAN TANHAN	MARDİN	
10	HÜSEYİN OLAN	BİTLİS	
11	SEVİLAY ÇELENK	DİYARBAKIR	
12	YILMAZ HUN	IĞDIR	
13	ÖZNUR BARTİN	HAKKARİ	
14	ÖMER ÖCALAN	ŞANLIURFA	
16	FERİT ŞENYAŞAR	ŞANLIURFA	
17	CEYLAN AKÇA CUPOLO	DİYARBAKIR	
18	İBRAHİM AKIN	İZMİR	
19	KEZBAN KONUKÇU	İSTANBUL	
20	MAHMUT DİNDAR	VAN	